

Hygieniahuoneistojen vaatimukset ja valvonta

Tähän ohjeeseen on koottu ne edellytykset ja suositukset, joihin ympäristöpalvelut kiinnittää huomiota valvoessaan olosuhteita kauneushoitoloissa, solariumtiloissa, tatuointi- ja lävistysliikkeissä, parturi-kampaamohuoneistoissa sekä muissa huoneistoissa, joissa suoritetaan ihon käsittelyä (esimerkiksi kuppausta tai hirudoterapiaa). Suunniteltaessa tiloja toiminnanharjoittajan tai suunnittelijan on hyvä olla mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yhteydessä ympäristöpalveluihin. Ympäristöpalvelut voi antaa ohjeistusta ja neuvontaa uusien tilojen suunnitelmista tai olemassa olevien tilojen tarvitsemista muutostöistä.

Ohjeet perustuvat muun muassa terveydensuojelulakiin, asumisterveysasetukseen ja Valviran asumisterveysasetuksen soveltamisohjeeseen. Ohjeistus terveydensuojelulain mukaisesta omavalvonnasta ja hygieenisistä olosuhteista perustuu Valviran ohjeistoon.

Nämä ohjeet ovat yleisluontoisia, tarkempia lisäohjeita annetaan tapauskohtaisesti. Poikkeaminen ohjeesta edellyttää toiminnanharjoittajalta lisäperusteluja ja -selvityksiä.

Sisällys

HYGIENIAHUONEISTOJEN VALVONTA	3
Hygieniahuoneistot	3
Muut viranomaiset	3
Terveysturvallisuuslain mukainen ilmoitus	4
Terveysturvallisuuslain mukaiset tarkastukset	5
TILOJA KOSKEVAT VAATIMUKSET	5
Vesipisteet	6
Säilytys- ja varastotilat	6
Siivoustilat	6
Wc-tilat	7
Radon	7
TOIMINTAA KOSKEVAT VAATIMUKSET	7
Omavalvonta	7
Käsien ja työvälineiden puhdistus	9
Jätehuolto	10
HUOMIOITAVAA KOHDETYYPEITTÄIN	11
Kauneushoitolat	11
Parturit ja kampaamot	11
Tatuointi- ja lävistysliikkeet	11
Solarium	12
Kuppaus	14
Hirudoterapia	14

Hygieniahuoneistojen valvonta

Hygieniahuoneistot

Hygieniahuoneistolla tarkoitetaan tässä ohjeessa kauneushoitoloita, tatuointi- ja lävistysliikkeitä sekä tiloja, joissa harjoitetaan kuppausta tai hirudoterapiaa, tarjotaan solariumpalvelua tai harjoitetaan edellisiin toimintoihin verrattavaa ihon käsittelyä. Myös parturi- ja kampaamotoiminta luetaan hygieniahuoneistoihin. Ympäristöpalvelut antaa tarvittaessa ohjeita ja neuvontaa uusien tilojen tai toimintaa suunniteltaessa tai olemassa olevien tilojen tai toimintaa muutettaessa.

Hygieniahuoneistoissa harjoitetaan ihon käsittelyä, johon liittyy viruksien (esimerkiksi hepatiittivirukset, HIV), bakteerien (esimerkiksi stafylokokit ja streptokokit, jotka saattavat aiheuttaa erilaisia rikkoutuneen ihon infektiota) sekä sienien tartuntariski. Tartuntariski syntyy esimerkiksi silloin kun taudinaiheuttajia pääsee limakalvolle (silmät, nenä, suu) tai rikkinäiselle iholle. Hygieniahuoneistojen toimenpiteissä voi tartunta tapahtua kosketustartuntana suoraan taudinaiheuttajilla liikaantuneista toimenpidevälineistä tai toimenpiteen suorittajan käsistä asiakkaaseen. Tartunta voi myös tapahtua epäsuorasti pinnoilta. Tartuntariskiinkin vaikuttavat asiakkaiden kantamat taudinaiheuttajamikrobit sekä asiakkaan infektiotilanne.

Muut viranomaiset

Ympäristöpalvelujen lisäksi hygieniahuoneistoja koskevia asioita käsittelevät muun muassa aluehallintovirasto, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes), rakennusvalvonta ja pelastuslaitos. [Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto \(Valvira\) on laatinut ohjeen kauneushoitoloiden, tatuointiliikkeiden ja vastaavien tilojen hygieniavaatimuksista](#). Erillinen linkki Valviran ohjeeseen on tämän ohjeen lopussa. Tilojen käyttötarkoitukseen, ilmanvaihtoon sekä vesi- ja viemärlaitteisiin tehtävät muutokset ovat sellaisia, joiden luvanvaraisuus on selvítettävä rakennusvalvonnasta. Muutostöihin tulee olla kiinteistön omistajan lupa.

Kuluttajaturvallisuus

Kaikissa hygieniahuoneistojen toiminnoissa tulee huomioida myös kuluttajaturvallisuusasiat. Kuluttajaturvallisuuslakia valvoo Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes). Toiminnanharjoittajan on varmistettava siitä, että kulutustavarasta tai kuluttajapalvelusta ei aiheudu vaaraa kenenkään terveydelle tai omaisuudelle. Toiminnanharjoittajalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot kulutustavarasta ja kuluttajapalvelusta, ja hänen on arvioitava niihin liittyvät riskit. Toiminnanharjoittajan tulee oma-aloitteisesti ilmoittaa Tukesille, jos hänen tuotteensa tai palvelunsa saattaa aiheuttaa vaaraa. [Lisätietoja kuluttajaturvallisuudesta](#) voi lukea Tukesin internet-sivulta, erillinen linkki on tämän ohjeen lopussa.

Terveydensuojelulain mukainen ilmoitus

Toiminnanharjoittajan tulee tehdä viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista ympäristöpalveluille terveydensuojelulain 13 §:n mukainen ilmoitus muista aiemmin mainituista huoneistoista paitsi parturi-kampaamoista. Parturi-kampaamojen tulee tehdä ko. ilmoitus niiltä osin, mikäli huoneistossa tehdään ihon käsittelyä. Ilmoitusvelvollisuus koskee myös kotona tapahtuvaa sekä liikkuvaa (freelancer) toimintaa. Myös akupunktio- ja jalkahoito kuuluvat terveydensuojelulain 13 §:n mukaisiin ilmoituksen varaisiin toimintoihin silloin, kun hoidon tarjoaja ei ole terveydenhoitoalan ammattilainen. [Yksityisten terveydenhuollon palveluihin liittyvistä luvista voi lukea lisää Valviran internet-sivuilta](#). Erilliset linkit Valviran internet-sivuille ja ilmoituslomakkeeseen ovat tämän ohjeen lopussa.

Ilmoitus tulee tehdä toiminnan aloittamisesta, toiminnan olennaisesta muuttamisesta, toiminnanharjoittajan vaihtumisesta sekä toiminnan lopettamisesta.

Ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- toiminnanharjoittajan yhteystiedot
- selvitys toimintaan varatun paikan sijainnista
- selvitys harjoitettavasta toiminnasta
- selvitys vedenhankinnasta
- selvitys ilmanvaihdosta
- selvitys viemäröinnistä
- selvitys jätehuollosta
- mahdolliset haitat ympäristöön (esimerkiksi haju- tai meluhaitta)
- muut terveystietojen ehkäisemiseksi tarpeelliset tiedot.

Ilmoituksen liitteenä tulee olla tilojen pohjapiirustus, johon kalusteet on merkitty. Tilojen rakennusvalvonnallinen käyttötarkoitus tulee selvittää rakennusvalvonnalta.

[Ilmoituksen tekemisestä voi lukea lisätietoja Helsingin kaupungin nettisivuilta](#). Erillinen linkki löytyy tämän ohjeen lopusta. Ilmoituksen voi tehdä sähköisen ilmoituspalvelun ilpan kautta osoitteessa ilppa.fi tai käyttämällä Helsingin kaupungin omaa ilmoituslomaketta. Jälkimmäisessä tapauksessa ilmoitus lähetetään osoitteeseen: Helsingin kaupunki, Ympäristöpalvelut, PL 58235, 00099 Helsingin kaupunki tai sähköpostitse: kymp.terveydensuojelu@hel.fi.

Myös toiminnan olennaisesta muuttamisesta tulee tehdä ilmoitus ympäristöpalveluille. Olennaisella muutoksella tarkoitetaan esim. toiminnan muutosta kauneushoitolasta tatuointitoiminnaksi, tilojen tai toiminnan laajennusta ja asiakaspaikkojen lisäämistä. Menettelytapa on sama kuin edellä. Ympäristöpalveluille tulee myös ilmoittaa, mikäli tiloissa vaihtuu toiminnanharjoittaja, tai toiminta lopetetaan.

Edellä mainittuja tiloja koskevien ilmoitusten käsittely sisältää tietojen rekisteröinnin valvontaviranomaisen ylläpitämään valvontakohdetietokantaan sekä huoneiston alustavan riskinarvioinnin.

Ympäristöpalvelut lähettää toimijalle todistuksen ilmoituksen käsittelystä ja arvion tarkastusajan kohdasta. Toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista sekä toiminnanharjoittajan vaihtumista koskevien ilmoituksen rekisteröinnistä peritään ympäristöterveydenhuollon taksan mukainen maksu. Erillinen [linkki ympäristöterveydenhuollon taksaan](#) on tämän ohjeen lopussa. Huoneistoon tehdään terveydensuojelulain mukainen suunnitelmallisen valvonnan tarkastus rekisteröinnin jälkeen.

Terveydensuojelulain mukaiset tarkastukset

Kaikkiin terveydensuojelulain 13 §:n mukaisiin ilmoitusvelvollisiin toimintoihin tehdään tarkastuksia ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukaisesti. Erillinen [linkki valvontasuunnitelmaan](#) on tämän ohjeen lopussa. Tarkastustiheys perustuu valvottavissa kohteissa esiintyvien riskitekijöiden sekä terveyshaitan toteutumisen todennäköisyyden ja vaikuttavuuden arviointiin.

Valvonnalla pyritään ennaltaehkäisemään terveyshaittoja ja tunnistamaan niitä varhaisessa vaiheessa.

Valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista laskutetaan ympäristöterveydenhuollon taksan mukaisesti. Valvontasuunnitelman mukaisen tarkastuksen hinta määräytyy kohteen asiakaspaikkojen mukaan. Asiakaspaikoiksi lasketaan työpisteet, joissa toimintaa tehdään yhtäaikaisesti. Ympäristöpalvelut tekee myös terveyshaittaepäilyyn perustuvia maksuttomia tarkastuksia. Valvonnalla pyritään ennaltaehkäisemään terveyshaittoja ja tunnistamaan niitä varhaisessa vaiheessa.

Lisäksi voidaan tehdä asiakirjatarkastuksia. Asiakirjatarkastuksen edellytyksenä on riittävät tiedot kohteen toiminnasta ja tiloista. Toiminnanharjoittajan tulee tarvittaessa esittää, miten toimintaan ja toimintilojen olosuhteisiin vaikuttavat mahdolliset terveysriskit on tunnistettu, miten niiden vakavuus on arvioitu ja, mitä riskien hallintakeinoja toiminnanharjoittaja ja työntekijät ovat ottaneet käyttöönsä (omavalvonta).

Tiloja koskevat vaatimukset

Huoneistossa tulee olla toimintaan nähden riittävästi tilaa. Toiminnanharjoittajan tulee toimitilaa valittaessa selvittää huoneiston tekninen soveltuvuus aiottuun käyttötarkoitukseen. Soveltuvuuteen vaikuttavat muun muassa vesipisteiden lukumäärä ja sijainti, pyykinpesun mahdollisuus (ei wc-tilassa), ilmanvaihdon riittävyys, mahdollisten kohdepoistojen tarpeellisuus sekä huoltosuunnitelma (muun muassa tiedot hormiston nuohouksesta, venttiilien puhdistamisesta, koneellisen tulo- ja poistoilmanvaihdon suodattimien vaihtovälistä).

Ilmanvaihdon tulee olla riittävä ja asumisterveysasetuksen (545/2015) soveltamisohjeen mukainen (vähintään 6 l/s/hlö). Ilman tulo- ja poistumistiet on voitava osoittaa. Koneellinen tulo- ja poistoilmanvaihtojärjestelmä on suositeltava, etenkin yli kahden asiakaspaikan tiloissa sekä tiloissa, joissa käsitellään voimakkaasti tuoksuvia kemikaaleja. Muitakin ratkaisuja voidaan hyväksyä, mikäli niillä voidaan taata riittävä ja hallittu ilmanvaihto.

Lisäksi:

- Huoneiston tulee olla vedoton. Uloskäynnistä aiheutuvaa vetoa sekä epäpuhtauksien kulkeutumista sisätiloihin voidaan vähentää esimerkiksi tuulikaapilla tai ilmaverholla.
- Tiloissa tulee olla riittävä yleisvalaistus ja työpisteelle työskentelyvalaistus.
- Seinien, lattian, työskentelypintojen ja kalusteiden tulee olla ehjiä ja helposti puhdistettavaa materiaalia.
- Työntekijöille tulee varata asianmukainen vaatesäilytys.
- Asiakkaille tulee varata vaatesäilytys sekä tarvittaessa odotustilat.
- Viherkasveja ei ole hyvä pitää hygienihuoneistoissa. Kasvit edellyttävät hygienian kannalta jatkuvaa huoltoa ja puhtaanapitoa. Mullassa on runsaasti mikrobeja, jotka voivat levitä ilmapirran mukana huonetilaan.

Vesipisteet

Työvälineiden ja käsienpesua varten tulee olla erillinen vesipiste työpisteen/hoitotuolin vieressä tai välittömässä läheisyydessä. Vesipisteelle tulee olla esteetön kulku (esimerkiksi työpisteen/hoitotuolin ja vesipisteen välillä ei ole ovea). Mikäli vesipisteitä on vain yksi, se on hyvä varustaa kahdella altaalla.

Toiminnanharjoittajan on hyvä seurata aistinvaraisesti talousveden lämpötilaa (veden oltava riittävän kylmää ja kuumaa), jotta vesijärjestelmistä ei aiheudu legionellariskiä. Talousveden lämpötilan laatutavoite on 1 min juoksuttamisen jälkeen alle +20 °C. Lämminvesilaitteistosta saatavan käyttöveden tulee olla vähintään +50 °C ja vesikalusteesta saatava vesi saa olla korkeintaan +65 °C. [Lisätietoja legionellabakteereista vesijärjestelmissä](#) voi lukea Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (THL) internet-sivulta, erillinen linkki on tämän ohjeen lopussa.

Säilytys- ja varastotilat

Huoneistossa ei tule säilyttää muita kuin toimintaan liittyviä varusteita ja välineitä. Puhtaille ja käytetyille tekstiileille (kuten pyyhkeille ja työvaatteille), välineille, tarvikkeille ja muille materiaaleille tulee varata riittävästi säilytystilaa. Avohyllyt eivät ole suositeltava ratkaisu välineiden ja tarvikkeiden säilytykseen. Puhtaat ja likaiset tekstiilit sekä välineet tulee säilyttää erillään toisistaan.

Siivoustilat

Siivousvälineillä ja puhdistusaineilla tulee olla toiminnan laajuudesta riippuen joko siivouskaappi tai erillinen tila. Tilassa tulisi olla mahdollisuuksien mukaan kaatoallas, vesipiste, kuivauspatteri, harja- ja moppiteline, riittävästi hyllytilaa ja poistoilmanvaihto. Siivousvälineitä ei tule säilyttää lattialla. Siivousvälineitä ei hygieniasyistä tule säilyttää wc-tilassa.

Siivoussuunnitelma voidaan laatia kirjallisena ja yhdistää osaksi omavalvontasuunnitelmaa.

Siivousvälineiden tulee olla puhtaita. Siivouspyyhkeet ja vastaavat välineet tulee pestä käytön jälkeen mahdollisimman korkeassa lämpötilassa, vähintään +60 °C:ssa, mutta mieluiten +90 °C:ssa. Vaihtoehtoisesti voi käyttää kertakäyttöisiä siivousliinoja.

Toiminnassa käytettävät tekstiilit tulee pestä ja kuivata koneellisesti. Pyykinpesukonetta ei tule sijoittaa wc-tilaan. Siivoussuunnitelma voidaan laatia kirjallisena ja yhdistä osaksi omavalvontasuunnitelmaa.

Wc-tilat

Wc-tilassa tulee olla vesipiste, jota käytetään ainoastaan käsienpesuun wc-käynnin yhteydessä. Käsienpesupisteet tulee varustaa hygieenisellä käsienkuivausmahdollisuudella, esimerkiksi kertakäyttöisillä kangas- tai paperipyyhkeillä sekä nestesaippualla. Wc-tilaa ei tule pitää varastointi- tai välinehuoltotilana. Wc-istuimen huuhtelun yhteydessä ilmaan voi levitä ulosteperäisiä mikro-
beja aerosoleina. Wc-tilojen siivoukseen tulee olla varattuna omat muista siivousvälineistä erotettavissa olevat (esimerkiksi värikoodatut) siivousvälineet.

Radon

Huoneistojen sisäilman radonpitoisuus ei saa aiheuttaa terveydensuojelulain 1 §:n mukaista terveyshaittaa. Radonpitoisuus tulee tarvittaessa selvittää asianmukaisin mittauksin, jos tiloista ei ole saatavilla aikaisempaa mittaustietoa. Radonpitoisuuden selvittäminen kuuluu kiinteistönomistajan tai toiminnanharjoittajan vastuulle. Säteilyturvakeskuksen (STUK) internet-sivuilta löytyy lisätietoja sekä toimintaohjeita mittauksen suorittamiseen. Erillinen [linkki STUKin Radon-sivuille](#) on tämän ohjeen lopussa. On hyvä huomioida, että radonmittauksia voidaan tehdä vain syys-toukokuun välillä ja mittaus kestää 2-3 kuukautta.

Toimintaa koskevat vaatimukset

Terveydensuojelulain 2 §:n mukaan toimintaa on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy.

Omavalvonta

Terveydensuojelulain 2 §:n mukaan toimintaa on harjoitettava siten, että terveyshaittojen syntyminen mahdollisuuksien mukaan estyy. Toiminnanharjoittajan on tunnistettava toiminnan ja toimittajien olosuhteiden mahdolliset terveysriskit sekä pystyttävä kertomaan, miten nämä riskit on pyritty minimoimaan/estämään (omavalvonta). Kohteilla tulee olla omavalvontasuunnitelma, jota

toiminnassa tulee noudattaa. Ympäristöpalvelut suosittelee omavalvontasuunnitelman laatimista kirjallisena.

Omavalvontasuunnitelmassa on huomioitava toiminta sekä toiminnan riskitekijät ja niiden ennaltaehkäisy. Tiedot huoneiston teknisestä soveltuvuudesta, kuten ilmanvaihdon riittävyys, mahdollisten kohdepoistojen tarpeellisuus sekä huoltosuunnitelma (muun muassa tiedot hormiston nuohouksesta, venttiilien puhdistamisesta, koneellisen tulo- ja poistoilmanvaihdon suodattimien vaihtovälistä) on hyvä sisällyttää omavalvontasuunnitelmaan. Myös isännöitsijän/huollon yhteystiedot tulee olla tiedossa. Toiminnanharjoittajan tulee ottaa toiminnassaan ja omavalvonnassaan huomioon yleisen hygienian edistäminen ja mahdollisten tartuntariskien leviämisen ehkäiseminen myös erityistilanteissa (esimerkiksi epidemia). Omavalvontasuunnitelmaa tulee ylläpitää ja päivittää aina tarvittaessa ja siinä tulee olla huomioitu ennalta erityistilanteissa tehtävät toimenpiteet.

Toiminnan kuvaus ja tilat:

- tiloissa tarjottava toiminta/palvelu
- toiminta-ajat
- henkilömäärät
- wc-istuinten ja vesipisteiden määrät
- siivous- ja pyykinhuolto
- toiminnassa käytettävät laitteet
- työvälineiden sterilointi
- työvälineiden ja pintojen desinfiointi
- tilojen terveydelliset olosuhteet, kuten ilmanvaihto, lämpöolot, melu ja valaistus.

Toiminnan riskitekijät:

- sijainti ja ympäristö
- toiminnot, joihin sisältyy terveysriski
- herkäät väestö- ja riskiryhmät
- toiminnassa ja tiloissa tapahtuvat muutokset
- huoneiston korjaustarpeet
- pintojen ja tilojen helposti puhtaana pidettävyys
- haittaeläimet
- erityistilanteet.

Toiminnan riskitekijöiden ennaltaehkäisy:

- toiminta ja tilojen riittävyys sekä soveltuvuus toimintaan nähden
- henkilökunnan perehdytys ja asiakkaiden ohjeistus
- sidosryhmien välinen yhteistyö ja viestintä
- tilojen ylläpito, siisteys, järjestys ja hygieenisuus (siivoussuunnitelma ja sen toteutumisen seuranta)
- kiinteistön ja teknisten laitteiden huoltosuunnitelmat
- toiminnassa käytettävien laitteiden toimivuuden seuranta
- sisäilmaongelmissa toimiminen ja milloin on syytä epäillä sisäilmaongelmaa
- epidemioihin ja muihin häiriötilanteisiin varautuminen
- haittaeläinten torjunta

- varautuminen erityistilanteisiin.

Myös siivoussuunnitelma on hyvä laatia kirjallisena ja liittää se omavalvontasuunnitelmaan. Pintojen huolellisen puhdistuksen ja desinfiointin avulla varmistetaan, ettei toimenpidetilä aiheuta tartuntariskiä. Toimenpidetilan pinnat on ensin puhdistettava mekaanisella pesulla, sillä lika heikentää desinfiointin tehoa. Mekaaninen puhdistus on riittävää, mikäli pinnat eivät ole suorassa kosketuksessa käsiteltävään ihoon. Verellä infektoituneet pinnat on kuitenkin aina desinfioitava, vaikka ne eivät olisikaan suorassa kosketuksessa asiakkaaseen. Siivoussuunnitelmassa on hyvä kuvata siivoustiheys, käytetyt siivousvälineet ja puhdistusaineet, välineiden huolto sekä miten tilojen ylläpito- ja tehostettu siivous järjestetään.

Käsien ja työvälineiden puhdistus

Hygieenisillä työtavoilla on infektioiden torjunnassa erittäin suuri merkitys. Välineiden huolellisen puhdistuksen, desinfiointin ja tarvittaessa myös steriloinnin avulla varmistetaan, että välineet eivät aiheuta tartuntariskiä. Tarkempia ohjeita työvälineiden puhdistuksesta, desinfiointista ja steriloinnista voi lukea Valviran laatimasta kauneushoitoloiden, tatuointiliikkeiden ja vastaavien tilojen hygieniavaatimuksia koskevasta ohjeesta, johon on erillinen linkki tämän ohjeen lopussa.

Kädet on puhdistettava huolellisesti ennen työn aloittamista ja kertakäyttökäsineiden laittamista. Tämän ohjeen lopussa on erillinen linkki [Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen käsienpesuohjeeseen](#). Työssä, jossa rikotaan asiakkaan iho, tulee käyttää vähintään tehdaspuhtaita kertakäyttöisiä, esimerkiksi vinyyli- tai nitrilihansikkaita. Valvira suosittelee steriilien työhansikkaiden käyttöä. Kertakäyttökäsineet antavat vain lyhytaikaisen suojan kemikaaleilta ja mikrobeilta, joten käsineitä on vaihdettava usein. Suojakäsineillä ei saa koskettaa ympäristöä. Esimerkiksi käännettäessä kohdevalaisinta kesken hoitotoimenpiteen, suojakäsineet tulee vaihtaa.

Työasujen tulee olla helposti pestäviä, sileäpintaisia ja likaa hylkivää materiaalia. Huokoisia, paksuja neulemateriaaleja ei tule käyttää. Työasu tulee vaihtaa riittävän usein. Ihoa rikkovia hoitotoimenpiteitä tehdessä on hyvä vaihtaa työasu päivittäin ja aina tarpeen vaatiessa.

Työvälineet tulee puhdistaa ja desinfioida sekä tarvittaessa steriloida jokaisen asiakkaan jälkeen. Puhtaiden välineiden säilytys järjestetään niin, että ne ovat suojassa pölyltä sekä likaantumiselta ja puhtaisiin välineisiin kosketaan vain desinfioiduin käsin. Desinfiointin ja steriloinnin onnistumiseksi toimenpidevälineet ja toimenpidetilan pinnat on puhdistettava ensin mekaanisella pesulla, sillä lika heikentää desinfiointin ja steriloinnin tehoa.

Jos välineet eivät ole suorassa kosketuksessa käsiteltävään ihoon, riittää mekaaninen puhdistus. Välineet on aina vähintään desinfioitava, mikäli ne ovat kosketuksissa asiakkaaseen. Ihon läpäisevät välineet sekä välineet, jotka ovat kosketuksissa rikkoutuneen ihon tai limakalvon kanssa (esimerkiksi terät, neulat, komedoraudat) sekä jalkahoitovälineet on aina steriloitava esimerkiksi autoklaavissa.

Desinfiointilla vähennetään mikrobien määrää, mutta se ei välttämättä tuhoa niiden itiöitä. Sterilointi tuhoaa kaikki mikrobit sekä niiden itiöt. Kestokäyttöiset välineet voidaan steriloida sterilointiin soveltuvalla menetelmällä tai vaihtoehtoisesti voidaan käyttää kertakäyttöisiä steriilejä välineitä.

Steriloinnilla tarkoitetaan tehokasta kuumennusta, jolloin mikrobit ja niiden itiöt kuolevat. Nykytiedon mukaan sterilointiin markkinoitavien liuosten käyttö ei ole riittävä sterilointimenetelmä.

Steriloinnilla tarkoitetaan niin tehokasta kuumennusta, että mikrobit ja niiden itiöt kuolevat. Autoklaavissa sterilointia tehostaa ylipaineisuus ja kuuma höyry, kuumailmasterilointi taas perustuu korkeaan lämpötilaan. Steriloinnissa tulee noudattaa laitekohtaisia ohjeita. Sterilointiin markkinoitavien liuosten käyttö ei ole nykytiedon mukaan riittävä sterilointimenetelmä. Steriloidut työvälineet tulee säilyttää erillään steriloimattomista välineistä.

Steriilit välineet on hyvä säilyttää mahdollisuuksien mukaan sterilointipusseissa tai pakkauksissa. Kaikkiin pakkauksiin tulee olla merkittynä viimeinen käyttöpäivä. Säilytysajoissa on noudatettava valmistajan antamia ohjeita. Toiminnanharjoittajan tulee seurata, ettei viimeisen käyttöpäivän ylittäneitä välineitä käytetä. Steriloinnin tehokkuudesta tulee varmistua esimerkiksi pikatestein (lisätietoja laitevalmistajalta).

Jätehuolto

Terveydensuojelun näkökulmasta jätehuolto on järjestettävä siten, ettei jätteistä aiheudu terveyshaittaa jätehuollon missään vaiheessa. Toiminnasta syntyneet jätteet tulee säilyttää ennen pois kuljettamista asianmukaisesti niin, ettei niistä pääse syntymään terveys- tai hajuhaittaa. Myös haittaeläinten pääsy jäteastioihin on estettävä huolehtimalla siitä, että jäteastiat ovat ehjiä ja ne tyhjennetään niin usein, että jäteastioiden kannet saadaan aina kiinni.

Tartuntavaaralliset jätteet, kuten käytetyt neulat, tulee toimittaa hävitettäväksi luvalliseen keräyspaikkaan.

Mahdolliset tartuntavaaralliset sekä pistävät ja viiltävät jätteet, kuten käytetyt neulat, tulee säilyttää erillisessä suljetussa jäteastiassa ja toimittaa hävitettäväksi luvalliseen keräyspaikkaan, esimerkiksi Sortti-asemalle.

Toiminnanharjoittajan tulee varautua myös haitta- ja tuhoeläinten torjuntaan. Mahdolliset haitta- ja tuhoeläinriski tulee tunnistaa ja aina tarpeen mukaan huolehtia haitta- ja tuhoeläintorjunnasta.

Huomioitavaa kohdetyypeittäin

Kauneushoitolat

- Työvälineet tulee puhdistaa jokaisen asiakkaan jälkeen. Mekaanisen puhdistuksen lisäksi välineet tulee desinfioida sekä tarvittaessa steriloida (katso kohta ”käsien ja työvälineiden puhdistus”).
- Jos tiloissa tehdään akryylikynsiä, tulee työpisteessä olla riittävän tehokas kohdepoisto. Mikäli toiminnasta syntyy kynsipölyä, on pölyn leviämisen ehkäisemiseksi tärkeää käyttää kohdepoistoa.
- Kasvo- ja jalkahoitoja varten tulee varata erilliset pesuastiat/-pisteet.
- Jalkahoitovadeissa ja –altaissa tulee käyttää vatipusseja.
- Jalkahoitojen työvälineet tulee säilyttää erillään muista työvälineistä.

Parturit ja kampaamot

- Partureista ja kampaamoista edellytetään terveydensuojelulain 13 §:n mukainen ilmoitus niiltä osin kuin harjoitetaan ihon käsittelyä.
- Parturi- ja kampaamotoiminnassa toiminnanharjoittajalla on omavalvontavelvollisuus, myös silloin, kun terveydensuojelulain 13 §:n mukaista ilmoitusvelvollisuutta ei ole.
- Asiakkaiden hiusten pesuun on hyvä varata yksi vesipiste neljää asiakaspaikkaa kohti.
- Kapan alla asiakkaan ihoa vasten tulee käyttää kertakäyttöisiä niskaliuskoja.
- Työvälineet tulee puhdistaa ja desinfioida jokaisen asiakkaan jälkeen (katso kohta ”käsien ja työvälineiden puhdistus”).

Tatuointi- ja lävistysliikkeet

- Tatuointia ei tule tehdä alle 18-vuotiaalle ilman huoltajan kirjallista suostumusta eikä päih-tyneelle henkilölle.
- Ennen tatuointia/lävistystä asiakkaalle on annettava riittävät tiedot tatuointeihin/lävistyksiin liittyvistä turvallisuusriskeistä. Riskitekijöitä saattavat olla esim. asiakkaan mahdolliset sairaudet ja asiakkaan yliherkkyys tatuointiin käytettäville väriaineille.
- Asiakkaan iho tulee desinfioida tarkoitukseen soveltuvalla desinfiointiaineella.
- Tatuointipisteen pinnat, jotka joutuvat kosketuksiin ihon kanssa, on puhdistettava/suojat-tava jokaisen käyttökerran jälkeen.
- Työvälineet tulee puhdistaa jokaisen asiakkaan jälkeen (katso kohta ”käsien ja työvälineiden puhdistus”).
- Ennen tatuointia/lävistystä toimijan on annettava asiakkaalle täytettäväksi asiakastietolomake. Asiakastietolomakkeella on hyvä selvittää tarvittavat tiedot soveltuvuudesta tatuoinnin/lävistyksen ottamiseksi.
- Tatuoinnin/lävistyksen jälkeen asiakkaalle on annettava kirjalliset jälkihoito-ohjeet.

Solarium

Ympäristöpalvelut tekee solariumtiloihin valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia. Ympäristöpalveluiden tarkastuksissa valvontaa tehdään terveydensuojelulain nojalla. Tämän lisäksi tarkastuksen yhteydessä käydään läpi säteilylain mukaisia asioita ja saadut tiedot toimitetaan Säteilyturvakeskuksen päätettäväksi mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten.

- Jokainen solariumlaite tulee sijoittaa erilliseen tilaan.
- Kokovartalo-solariumhuoneistossa asiakkaiden käyttöön on tärkeää varata pukeutumis- ja wc-tilat sekä tarvittaessa suihkutilat.
- Solariumlaitteen pinnat, jotka joutuvat kosketuksiin ihon kanssa, on puhdistettava jokaisen käyttökerran jälkeen.

Solariumlaitteiden ja niiden käytön turvallisuutta valvotaan säteilylain nojalla.

Säteilyturvakeskus valvoo solariumlaitteiden ja niiden käytön turvallisuutta säteilylain nojalla. Pääasiallisena valvontamuotona ovat käyttöpaikalle tehtävät tarkastukset, joita voidaan tehdä pistokoeluntuenteisesti ennalta ilmoittamatta.

- Alle 18-vuotiaat eivät saa käyttää solariumia. Toiminnanharjoittajan on pidettävä nähtävillä K18-käyttökielto sekä tarkistaa solariumasiakkaan ikä. Solariumlaitteet tulee sijoittaa tai niiden käyttö tulee järjestää siten, että asiakas ei voi käyttää solariumlaitetta henkilökunnan sitä huomaamatta.
- Solariumlaitteen käyttöpaikalla on käyttäjälle oltava näkyvästi esillä säteilyturvallisuusohjeet, joissa on myös tiedot solariumlaitteen ultraviolettisäteilylle altistumisen aiheuttamista vaaroista ja altistumisen rajoittamisesta. Jokaisen solariumlaitteen läheisyydessä seinällä tulee olla vähintään STUKin solariumjulisteessa (kuva 1) esitetyt säteilyturvallisuutta koskevat tiedot. Suositeltava paperikoko tietojen esittämiselle on A3. Tämän ohjeen lopussa on erillinen linkki [STUKin solariumjulisteeseen](#).

Kuva 1. Säteilyturvakeskuksen solariumjuliste. Kuvan lähde: Säteilyturvakeskus.

SOLARIUMIN IKÄRAJA ON 18 VUOTTA

Solariumissa käynti lisää riskiäsi sairastua ihosyöpään. Käytätähän siksi järjeäsi. Solarium on 1.7.2012 lähtien kielletty Suomessa kaikilta alle 18-vuotiailta.

Valitse solariumilta ihotyypin mukaan. Ihotyypin vaikutus ihon ruskeutumiseen ja palamiseen.

Ihotyypin herkkyys UV-säteilylle	1. kerta	2. kerta	Muu kerta:
Eriään herkkä Palaat aina helposti, ei ruskeu	Älä käytä solariumia		
Herkkiä Palaat helposti, ruskeus vähän	Älä käytä solariumia		
Normaali Palaat kohtalaisen helposti, ruskeus vähäinen	5 minuuttia	10 minuuttia	10-15 minuuttia
Säkeilykykyinen Palaat joskus, ruskeus aina hyvin	5 minuuttia	10 minuuttia	10-15 minuuttia

→ Ohjeet solariumissa kävijälle

- Käy solariumissa oman ihotyypin ehdoilla.
- Jos käytät lääkkeitä, kysy lääkäriltäsi voiko käydä solariumissa.
- Puhdista ihosi voiteista ja kosmetiikasta ennen solariumin menoa.
- Älä käytä rusketusta edistäviä tuotteita. Kosmetiikkatuotteat ja lääkkeet voivat lisätä ihon palamisriskiä.
- Suojaa silmäsi silmänsuojaimilla solariumin UV-säteilyä. Suojaamattomina silmäsi voivat tulehtua ja vaurioitua pysyvästi.
- Suojaa herkkiä ihosuhteita kuten arvet, tatuoinnit ja sukupuoliset solariumin UV-säteilyä.
- Älä käy solariumissa jatkuvasti. Aloita kuuri enintään 5 minuutin käynnillä. Katso seuraavien käyntikertojen ajat ohjeesta ihotyypitaulukusta.
- Jätä kahden ensimmäisen kerran väliin vähintään 48 tuntia mahdollisten sivuvaikutusten havaitsemiseksi.
- Keskeytä solariumin käyttö ja käännä lääkärin puoleen, jos havaitset ihottumaa, kutinaa tai muita sivuvaikutuksia.
- Älä käy solariumissa ja ota aurinkoa samana päivänä.
- Älä käytä solariumia enempää kuin 20 kertaa vuodessa.
- Älä käytä viittunutta solariumilaitetta. Kerro havaitsemistasi puuttelista henkilökunnalle.

→ Solariumin terveysriskit

Solariumin käyttö ei saa aiheuttaa ihon punahtumista tai palamista. Solariumin voimakas UV-säteily voi aiheuttaa pyöryä silmä- ja ihovaurioita, kuten harmaakaihia, näön heikkenemistä ja ihosyöpää.

Mitä nuorempana solariumissa käymään aloitat, sitä suurempi on riskisi sairastua melanoomaan. Alle 35-vuotiaana aloitettu säännöllinen solariumissa käynti lisää melanooman riskiä 75 %.

Toistuva altistuminen solariumin UV-säteilylle vanhentaa ihosi ennenaikaisesti ja lisää riskiäsi sairastua myös tyvisoluusyöpään ja oikosoluusyöpään. Keskustele lääkärin kanssa, jos iholla oleva luomi alkaa kutista, kasvaa, tummua tai haavautua, tai jos iholla ilmestyy muita epätyypillisiä muutoksia. Säteilyturvakeskus (STUK) ei suosittele solariumin käyttöä.

→ Älä käytä solariumia, jos

- olet alle 18-vuotias
- ihosi on tällä hetkellä palanut
- palat helposti auringsossa
- olet lapsena palanut auringsossa usein
- et ruskeu auringsossa
- ihosi on vaalea tai pisamainen
- ihollasi on paljon luomia
- sinulla tai läheksilläsi on ollut ihosyöpä
- käytät valitella herkitäviä lääkkeitä tai kosmetiikkaa.

STUK

www.solariumK18.fi
www.stuk.fi

- Solariumlaitteen käyttöpaikalla ei saa esittää virheellistä tai harhaanjohtavaa tietoa solariumin terveysvaikutuksista ja/tai kosmetiikan käytöstä. Käyttöpaikalla ei tule esittää esimerkiksi sellaista väitettä, että solariumin käyttö edistää terveyttä tai parantaa sairauksia. Myöskään ei tule suositella, että ennen solariumiin menoa käytetään voiteita tai muita sellaisia tuotteita, joiden väitetään edistävän rusketusta.
- Solariumlaitteen käyttöpaikalla tulee olla nimetty ja asianmukaisesti perehdytetty 18 vuotta täyttänyt vastuuhenkilö. Vastuuhenkilö opastaa asiakkaan solariumlaitteen oikeaan ja turvalliseen käyttöön, varmistaa että asiakkaalle on saatavilla silmiensuojaimia sekä valvoo, ettei alle 18-vuotias pääse käyttämään solariumlaitetta. Vähintään yhden vastuuhenkilön tulee olla läsnä solariumpaikan aukioloaikoina.
- Itsepalvelusolariumit ovat kiellettyjä.
- Käyttöpaikalla tulee olla ohjeet laitteen ajastimen ja muiden laitteeseen liittyvien toimintojen, esimerkiksi hätäkatkaisimen tai tuulettimien käytöstä.
- Solariumlaitteiden rakenteiden, varustelun, varoitusmerkintöjen ja käyttöohjeiden sekä silmiensuojaimien tulee olla standardin EN 60335-2-27 (Suomessa vahvistettu SFS-EN 60335-2-27) mukaisia.
- Laitteessa tulee olla ajastin, jolla voidaan valita säteilytysajan mukaiset ajat ja joka katkaisee säteilytyksen asetetun ajan jälkeen. Laitteen tulee toimia moitteettomasti.
- Solariumin käyttäjää tulee ohjeistaa, että aloitusaika saa olla korkeintaan 5 minuuttia. Tämä edellyttää myös, että laitteella saatava lyhin säteilytysaika on korkeintaan 5 minuuttia.
- Henkilökunta tai sivulliset henkilöt eivät saa altistua UV-säteilylle tarpeettomasti.

Kuppaus

- Kuppaukseen tulee olla oma erillinen hoitotila.
- Yleisen saunan pesu- tai löylytiloja ei ole sallittua käyttää kuppaukseen.
- Tilojen puhdistukseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.
- Asiakkaiden käyttöön on tärkeää varata pukeutumis- ja wc-tilat sekä tarvittaessa suihkutilat.
- Kuppauksessa tulee käyttää steriilejä välineitä (katso kohta ”käsien ja työvälineiden puhdistus”). Steriilit välineet tulee säilyttää niille varatuissa säilytystiloissa.

Hirudoterapia

Juotikkailla on pitkä historia lääketieteellisessä käytössä lähinnä pelastamaan laskimotukoksista kärsineitä kudoksia estämään kuolioita. Viime vuosina juotikkaiden käyttö mm. plastiikkakirurgiassa on alkanut uudestaan ja lisääntynyt ympäri maailmaa. Suomessa juotikkaishoitoja tarjotaan tukihoidona ihmisille ja hevosille. Ihmisille hoitoja tarjotaan myös kauneuden ja hyvinvointihoidon tarkoituksessa. Hyvinvointitarkoituksessa käytettävien juotikkaiden pidosta on saatavilla ohjeita ja tutkimusta niukasti.

Lääketieteessä on käytössä useimmiten verijuotikas *Hirudo medicinalis*, muita käytettäviä lajeja ovat *Hirudo verbana* ja *Hirudo michaelsoni*. Juotikas on CITES laji (Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora), joka tarkoittaa, että juotikkaiden mukana on tullava todistus siitä, että ne on kasvatettu vankeudessa. Kuljetukseen sovelletaan soveltuvin

osin lakia eläinten kuljetuksesta (1429/2006). Verijuotikkaiden pitoa ja lopetusta säätelee eläinsuojelulaki (247/1996) ja eläinsuojeluasetus (396/1996). Mikäli tarkastuksella tulee ilmi muiden viranomaisten toimivaltaan kuuluvia epäkohtia, niistä tullaan ilmoittamaan asianomaisille viranomaisille, esimerkiksi Tullille verijuotikkaiden maahantuonnin osalta tai kunnan valvontaeläinlääkärille eläinsuojelun osalta.

Juotikkaiden pito ja käyttö hirudoterapiassa

- Juotikkaita ei saa kerätä ympäristöstä eikä luonnosta kerättyjä yksilöitä saa käyttää hirudoterapiassa.
- Juotikkaat tulee aina hankkia luotettavalta toimittajalta, jossa juotikkaat viljellään asianmukaisissa tiloissa ja ruokitaan eläinverellä. Luotettavat toimijat huolehtivat myös siitä, että juotikkaita on paastotettu asianmukaisesti ennen toimitusta ja käyttöä. Osalla toimituksista on paikallisten viranomaisten hyväksyntä, jota kannattaa tiedustella.
- Toiminnanharjoittajan on hyvä olla tietoinen, minkä lajin ja miten mikrobeista puhdasta verta verijuotikkaille on kasvatusaikana syötetty, sillä veressä olevat mikrobit voivat säilyä eri olosuhteissa ja lämpötiloissa pitkäänkin.
- Hirudoterapiaan liittyy infektioriski ihmiselle. *Areomonas* bakteerit elävät symbioosissa juotikkaiden kanssa. Bakteerit ovat potentiaalisia tulehduksen aiheuttajia, jotka voivat kulkeutua juotikkaasta hoitoa saavaan ihmiseen. Juotikkaiden säilytykseen käytettävän tankin veden puhtaudesta on huolehdittava hyvin; vesi tulee vaihtaa vähintään kaksi kertaa viikossa. Tätä tarkoitusta varten on hyvä olla kaksi tankkia, jolloin pesu ja tankkien vaihto sujuu helposti. Toinen tankki pestään ja desinfioidaan sillä välin, kun toinen tankki on käytössä. Vedenvaihdon yhteydessä on huomioitava, että veden lämpötila on oltava sama molemmissa tankeissa.
- Tankkia pidetään viileässä paikassa, noin 4- 15 °C lämpötilassa. Mikäli tankkia joudutaan pitämään huoneenlämmössä, sen lämpötila ei saa ylittää 25 °C. Tankki ei saa olla suorassa auringonpaisteessa. Tankissa tulee olla vettä noin 3/4, päälle asetetaan pyyhe tai verkko, joka varmistaa ilmanvaihdon mutta estää juotikkaiden karkaamisen. Tankkiin on hyvä asettaa puhdistettu iso kivi, joka helpottaa juotikkaiden nahanluontia. Sopiva tiheys on enintään 8 juotikasta litrassa vettä. Liian korkea eläintiheys aiheuttaa juotikkaille fysiologista stressiä, kannibalismia, erilaisia vaurioita ja silmäongelmia. Myös hygieniasta huolehtiminen hankaloituu eläintiheyden kasvaessa.
- Juotikas selviää pitkään, jopa kuukausia ilman verta.
- Samoja juotikkaita ei koskaan käytetä useaan kertaan, edes samalla asiakkaalla.
- Ennen hoitoa juotikkaat tulee huuhtoa huolellisesti steriilillä vedellä. Samoin ihon kohta, joka on tarkoitus käsitellä, huuhdotaan. Eläimiä käsitellään hellästi nitrili- tai lateksihanskoilla, joilla estetään juotikkaan tarttuminen käsittelyn aikana. Hyvä tapa siirtää juotikkaat asiakkaan iholle on huuhtelun jälkeen poimia juotikas atuloilla, siirtää poikkileikkaukseen injektioruiskuun, peittää ruiskun pää kertakäyttöhanskan peittämällä sormella ja antaa juotikkaan siirtyä ruiskusta hoidettavalle alueelle.
- Hirudoterapian aikana juotikkaita tulee tarkkailla, jotta juotikkaat eivät siirry toiseen paikkaan tai irrota itseään syömisen jälkeen. Kun juotikas irrottautuu ihosta, se tapetaan kiehuvaan veteen nopeasti upottamalla tai 70 % etyylialkoholilla.
- Hirudoterapiassa käytetyt verijuotikkaat lasketaan lopettamisen jälkeen 2 luokan sivutuotteeksi ja niiden oikea hävitystapa on jätteenpolto. Verijuotikkaita ei saa hävittää biojätteen seassa. Toimipaikassa voi kerätä verijuotikkaat erikseen ongelmajätteenä ja toimittaa ne omana keräyksenään jätteenpoltoon.

Lisätietoja:

- Terveydensuojelulaki (763/1994)
- Terveydensuojeluasetus (1280/1994)
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/2015)
- Asumisterveysasetuksen soveltamisohjeet (Ohje 8/2016, osat I – V, Valvira)
- Valviran terveydensuojelun valvontaohjeisto
- Säteilylaki 859/2018
- Jätelaki 646/2011
- Ympäristöministeriön asetus rakennusten vesi- ja viemärlaitteistoista (1047/2017)
- Pääkaupunkiseudun ja Kirkkonummen yleiset jätehuoltomääräykset
- Kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011)
- Laki eläinten kuljetuksesta (1429/2006)
- Eläinsuojelulaki (247/1996)
- Eläinsuojeluasetus (396/1996)

Linkkejä:

- Valviran ohje kauneushoitoloiden, tatuointiliikkeiden ja vastaavien tilojen hygieniavaatimuksista: <https://www.valvira.fi/documents/14444/22511/7.1%20Kauneushoitoloiden%20tatuointiliikkeen%20ja%20vastaavien%20tilojen%20hygieniavaatimukset.pdf>
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes): <https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut>
- Lisätietoja luvista, Valvira: https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/yksityisen_terveydenhuollon_luvat
- Terveydensuojelulain 13 §:n mukainen ilmoituslomake: <https://www.hel.fi/helsinki/fi/asuminen-ja-ymparisto/elintarvikevalvonta-ja-ymparistoterveys/terveydensuojelu/ilmoitukset/>
- Ympäristöterveydenhuollon taksa: <http://www.hel.fi/static/ymk/lomakkeet/ymparistoterveydenhuollon-taksa.pdf>
- Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma: <https://www.hel.fi/static/ymk/lomakkeet/ymparistoterveydenhuollon-valvontasuunnitelma.pdf>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL); Legionellabakteerit vesijärjestelmissä: <https://thl.fi/fi/web/ymparistoterveys/vesi/legionellabakteerit-vesijarjestelmissa>
- Säteilyturvakeskus (STUK), Radon: <https://www.stuk.fi/aiheet/radon>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), Käsienpesu; <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/infektioiden-ehkaisy-ja-torjuntaohjeita/kasienpesu-ja-yskiminen>
- Säteilyturvakeskus, Solariumjuliste: http://www.stuk.fi/documents/12547/152945/K18_Solarium_juliste_suomi.pdf/aa9559e9-f076-4388-b284-b016f15e2318

Ympäristöpalvelut

p. (09) 310 2611

kymp.terveydensuojelu@hel.fi

www.hel.fi/kaupunkiymparisto